

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ▪ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ▪ ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΕΤΟΥΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΟΝΟΜΑ: _____
ΗΜ/ΝΙΑ: 14 / 12 / 2024 ΤΜΗΜΑ: _____

Βαθμός %
☺

Α' Ομάδα

A1

- α – 3
- β – 4
- γ – 2
- δ – 5
- ε – 6

A2

α) Το 1910 οι πρόοδοι της εθνικής οικονομίας ήταν εμφανείς. Η αγροτική κρίση αντιμετωπίστηκε με την υπερπόντια μετανάστευση, η οποία, κατά την εποχή αυτή, πήρε μεγάλες διαστάσεις. Η μετανάστευση στις ΗΠΑ όχι μόνο εκτόνωσε τις κοινωνικές εντάσεις που δημιουργήσε η σταφιδική κρίση αλλά πολύ γρήγορα ενίσχυσε την οικονομία της υπαίθρου μέσω των πολύ σημαντικών εμβασμάτων των μεταναστών.

β) Με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης που υπέγραφη στις 30 Ιανουαρίου 1923 ιδρύθηκε η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής με έδρα την Κωνσταντινούπολη. Την αποτελούσαν έντεκα μέλη (τέσσερις Έλληνες, τέσσερις Τούρκοι και τρία μέλη-πολίτες ουδέτερων κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο κρατών) με αρμοδιότητα τον καθορισμό του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και της εκτίμησης της ακίνητης περιουσίας των ανταλλαξίμων. Περίπου 200.000 Έλληνες παρέμεναν στην Καππαδοκία και γενικότερα στην Κεντρική και Νότια Μικρά Ασία. Αυτοί μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα το 1924 και το 1925 με τη φροντίδα της Μικτής Επιτροπής.

γ) Η Σύμβαση ανταλλαγής των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας προέβλεπε την αποζημίωση των ανταλλαξίμων προσφύγων για τις περιουσίες που εγκατέλειψαν στις πατρίδες τους, από το κράτος υποδοχής. Το έργο της εκτίμησης της αξίας των εκατέρωθεν περιουσιών που εγκαταλείφθηκαν ανέλαβε η Μικτή Επιτροπή. Για να βοηθήσει το έργο της ελληνικής αντιπροσωπείας, στη Μικτή Επιτροπή συστάθηκε το 1924 η *Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών* που υπαγόταν στο Υπουργείο Γεωργίας.

B1

α. Μετά την υπογραφή της συνθήκης του Βουκουρεστίου τον Αύγουστο του 1913, με την οποία τερματίζονταν οι Βαλκανικοί πόλεμοι, Έλληνες από τη Βουλγαρία, καθώς και από τη Δυτική Θράκη και το τμήμα της Ανατολικής Μακεδονίας, που είχαν κατακυρωθεί στη Βουλγαρία, καθώς και από περιοχές που είχαν παραχωρηθεί στη Σερβία, έφθασαν στην Ελλάδα. Την εποχή αυτή έφθασε και το πρώτο μεταναστευτικό ρεύμα από τη Ρωσία. Έλληνες της περιοχής του Καυκάσου, με την αναγγελία της προσάρτησης της εύφορης Μακεδονίας, άρχισαν να μεταναστεύουν στην Ελλάδα, με την ελπίδα ότι θα τους παραχωρούσαν γη. Κάποιοι απ' αυτούς κατόρθωσαν να εγκατασταθούν στην Κεντρική Μακεδονία. Το μεταναστευτικό ρεύμα αναχαιτίστηκε με επέμβαση της ελληνικής κυβέρνησης.

β. Η κατάσταση της περιορισμένης επιρροής του εργατικού κινήματος κράτησε ως το τέλος των Βαλκανικών πολέμων. Η ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα, μιας πόλης με σημαντικό -για

τα μέτρα της περιοχής- βιομηχανικό υπόβαθρο και με κοσμοπολίτικο χαρακτήρα, αποτέλεσε σημείο αναφοράς για το εργατικό κίνημα. Η μεγάλη πολυεθνική εργατική οργάνωση της πόλης, η Φεντερασιόν, με πρωτεργάτες σοσιαλιστές από την ανοιχτή σε νέες ιδέες εβραϊκή κοινότητα της πόλης, αποτέλεσε σημαντικό δίαυλο για τη διάδοση σοσιαλιστικής και εργατικής ιδεολογίας στη χώρα.

B2

α. Το αποφασιστικό βήμα προς την ολοκλήρωση της αγροτικής μεταρρύθμισης έγινε στα ταραγμένα χρόνια του Α' Παγκοσμίου πολέμου και του «εθνικού διχασμού». Το 1917 η κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη αποφάσισε την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης. Ο στόχος ήταν διπλός: αφενός η στήριξη και ο πολλαπλασιασμός των ελληνικών ιδιοκτησιών γης στις νεοαποκτηθείσες περιοχές και αφετέρου η αποκατάσταση των προσφύγων και η πρόληψη κοινωνικών εντάσεων στον αγροτικό χώρο. *[Με βάση αυτά τα νομοθετήματα η απαλλοτρίωση των μεγάλων αγροτικών ιδιοκτησιών έγινε δυνατή στα αμέσως μετά τον πόλεμο χρόνια, όταν η ανάγκη αποκατάστασης των προσφύγων βρέθηκε στο επίκεντρο του κρατικού ενδιαφέροντος.]*

β. Το Νοέμβριο του 1920 η φιλοσυμμαχική κυβέρνηση του Βενιζέλου έχασε τις εκλογές και την εξουσία ανέλαβαν τα φιλοβασιλικά κόμματα που έσπευσαν να επαναφέρουν τον ανεπιθύμητο στους Συμμάχους βασιλιά Κωνσταντίνο. Οι Σύμμαχοι, σε αντίποινα, έσπευσαν να αποσύρουν την κάλυψη του χαρτονομίσματος και έτσι, ένα σημαντικό τμήμα της νομισματικής κυκλοφορίας βρέθηκε χωρίς αντίκρυσμα. Επιπλέον, από το 1918 και μετά, ο κρατικός ισολογισμός έκλεινε με παθητικό, ενώ ταυτόχρονα η παρουσία στη Μικρά Ασία εξελίχθηκε σε σκληρό και δαπανηρό πόλεμο.

γ. *[Όταν έγινε γνωστή η υπογραφή της Σύμβασης και οι όροι της, οι πρόσφυγες που βρίσκονταν στην Ελλάδα αντέδρασαν έντονα. Σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας συγκρότησαν συλλαλητήρια, διατρανώνοντας την απόφασή τους να εμποδίσουν την εφαρμογή της.]* Η πραγματικότητα όμως, όπως είχε διαμορφωθεί μετά την έξοδο χιλιάδων Ελλήνων από τις πατρογονικές εστίες τους και την άρνηση της Τουρκίας να δεχτεί την επιστροφή τους, ανάγκασε την ελληνική αντιπροσωπεία να συμφωνήσει. Εξάλλου η υπογραφή της Σύμβασης υποβοηθούσε τις βλέψεις των ηγετών των δύο χωρών (Βενιζέλου και Κεμάλ) για τη διασφάλιση και αναγνώριση των συνόρων τους, την επίτευξη ομοιογένειας και την απρόσκοπτη ενασχόληση με την εσωτερική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη. Σύμφωνη ήταν και η Κοινωνία των Εθνών.

Β' Ομάδα

Γ.1.

Εισαγωγικό πλαίσιο: Η Ελλάδα του μεσοπολέμου (1919-1939), παρά το κόστος της μικρασιατικής συμφοράς, είχε αποκτήσει μια σειρά από πλεονεκτήματα, που επέτρεπαν τη θετική οικονομική της πορεία.

Σε αντίθεση με πολλά γειτονικά της κράτη είχε ομογενοποιηθεί εθνικά, καθώς οι μειονότητες αντιπροσώπευαν πλέον λιγότερο του 7% του συνολικού πληθυσμού. ***Ειδικότερα, σύμφωνα με την δευτερογενή δεύτερη πηγή, η άφιξη των προσφύγων οδήγησε σε πληθυσμιακές και εθνολογικές μεταβολές, με αποτέλεσμα τον κατακερματισμό των επιμέρους θρησκευτικών και εθνικών ομάδων και τη διαμόρφωση μίας νέας ομοιογενούς ενότητας στον ελλαδικό χώρο.*** Είχε ολοκληρώσει την αγροτική της μεταρρύθμιση ***με ρυθμούς και αποφασιστικότητα που δεν είχαν παρατηρηθεί σε κανένα άλλο ευρωπαϊκό, μεσογειακό ή βαλκανικό κράτος.*** Έτσι, μέχρι το 1938 απαλλοτριώθηκαν ***1.724 μεγάλα κτήματα, συνολικής έκτασης 12 εκατομμυρίων στρεμμάτων, τα οποία διαμοιράστηκαν σε 130.000 οικογένειες ντόπιων αγροτών. Από την άλλη, στους πρόσφυγες διανεμήθηκαν 8,3 εκατομμύρια στρέμματα, ιδιαίτερα στη βόρεια Ελλάδα. Η προαναφερθείσα***

διανομή, όπως προκύπτει από τη δευτερογεννή πρώτη πηγή, καθιστούσε σαφές, ότι η αξιοσημείωτη αστική ανάπτυξη της χώρας την περίοδο του μεσοπολέμου σχετιζόταν με τις αλλαγές στον αγροτικό χώρο, αφού η οικογενειακή αξιοποίηση της γης συνέβαλε στην δυναμική ένταξη των αγροτών στην εμπορευματική, καπιταλιστική οικονομία. Επιπρόσθετα, η Ελλάδα είχε προωθήσει την αστικοποίηση της ενώ, οι αστικοί οικισμοί, μετά την φυγή των μουσουλμάνων και των σλαβοφώνων και λόγω της ανάληψης από τις αρμόδιες κρατικές αρχές της στέγασης των προσφύγων, ανασυγκροτήθηκαν, αφού βασική φιλοδοξία ήταν η ανατροπή της παραδοσιακής εσωστρεφούς και διασπασμένης εθνοθησκευτικά αστικής διάρθρωσης των οθωμανικών χρόνων : έτσι το 1/3 του πληθυσμού ζούσε πλέον σε μεγάλα αστικά κέντρα. Ταυτόχρονα, κάτω από το βάρος των πιέσεων είχε βελτιώσει τις υποδομές της και είχε υιοθετήσει αναπτυξιακές πολιτικές, υπό την αιγίδα του νεοσύστατου Υπουργείου Συγκοινωνιών, το οποίο προώθησε μια σειρά από πολεοδομικές αλλαγές. Με λίγα λόγια είχε λύσει πολλά από τα προβλήματα που εξακολούθησαν για πολύ καιρό να ταλανίζουν τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη. Τέλος, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε στα θετικά τη συγκέντρωση των Ελλήνων στο πλαίσιο του εθνικού τους κράτους και την εξάλειψη του ελληνικού κοσμοπολιτισμού που συχνά υπήρξε αιτία για να αντιμετωπίζεται η Ελλάδα ως δευτερεύον πεδίο ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων. Η ανάπτυξη της Ελλάδας ενδιέφερε πλέον όλους τους Έλληνες.

Επιπλέον, οι πρόσφυγες είχαν φέρει μαζί τους τις γνώσεις, τον πολιτισμό τους και μια ισχυρή διάθεση για εργασία. Πέρα από τις επιτυχίες ή ανεπιτυχίες προσπάθειες των αρχών για αποκατάσταση των ξεριζωμένων, θεμέλιο της όλης προσπάθειας ήταν η διάθεση των ανθρώπων να εργαστούν σκληρά για να ξαναδημιουργήσουν αυτά που έχασαν μέσα στην καταστροφή.

Δ.1.

Μετά την υπογραφή της Σύμβασης ανταλλαγής πληθυσμών και της Συνθήκης ειρήνης της Λοζάνης, οι σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία δοκιμάζονταν κατά διαστήματα από εντάσεις. Ύστερα από διαπραγματεύσεις, τον Ιούνιο του 1925 υπογράφηκε η Σύμβαση της Άγκυρας και την 1^η Δεκεμβρίου του 1926 η Συμφωνία των Αθηνών. Αυτές ρύθμιζαν τα επίμαχα θέματα, όμως δεν εφαρμόστηκαν ποτέ. **Συγκεκριμένα, η τελευταία όριζε ότι τα μουσουλμανικά κτήματα στην Ελλάδα συμψηφίζονταν με τα ελληνικά στην Τουρκία, με εξαίρεση αυτά των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και των Μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης. Σύμφωνα με τα δεδομένα που εξάγονται από το Κείμενο Β, στα τέλη του 1927 ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Μιχαλακόπουλος, πρότεινε να υποβάλλονται σε διαιτησία μια σειρά από σημαντικά ζητήματα, αλλά λόγω των αντιρρήσεων από την πλευρά της Τουρκίας, παρουσιάστηκε στασιμότητα στις σχετικές συνομιλίες.** Τον Αύγουστο του 1928 το κόμμα των Φιλελευθέρων κέρδισε τις εκλογές και σχεδόν αμέσως η νέα κυβέρνηση ξεκίνησε διαπραγματεύσεις που κράτησαν δύο χρόνια. **Ο Ελ. Βενιζέλος, όπως άλλωστε αποδεικνύεται και από τις επιστολές του στον πρωθυπουργό της Τουρκίας, Ισμέτ Ινονού Πασά και στον Υπουργό Εξωτερικών, Τεβφίκ Ρουσδή στις 30 Αυγούστου 1928, επιθυμούσε τη διευθέτηση των οικονομικών διαφορών και την αναγνώριση του εδαφικού καθεστώτος μεταξύ των δύο χωρών. Όμως, σε κάθε προσπάθεια προσέγγισης με την Τουρκία, εμπόδιο στεκόταν η έντονα αρνητική στάση των προσφύγων. Τελικά, μέχρι τις αρχές του 1929, οι διαπραγματεύσεις δεν ευοδώθηκαν παρά το γεγονός ότι και τα δύο μέρη είχαν επιδείξει καλή θέληση.**

Στις 10 Ιουνίου 1930, μεταξύ του **Τ. Ρουσδή και του Πολυχρονιάδη**, υπογράφηκε η Συμφωνία της Άγκυρας που αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών και **ρύθμιζε τα νομικά και περιουσιακά ζητήματα που είχαν προκύψει από την ανταλλαγή των πληθυσμών το 1922-1923.** Τα κυριότερα σημεία του ήταν:

- Ρύθμισε το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των «φυγάδων».

- Όριζε ότι οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα.
- Προέβλεπε αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Με στόχο την υπογραφή και ενός Συμφώνου Φιλίας, ο Βενιζέλος επισκέφτηκε την Τουρκία στις 25 Οκτωβρίου 1930 συνοδευόμενος από πλήθος δημοσιογράφων. Οφείλει πάντως κανείς να λάβει υπόψη τη διαφορά στον τρόπο με τον οποίο αποτυπώθηκε στον Τύπο η επίσκεψη του Έλληνα πρωθυπουργού στην Τουρκία. Η αντιπολιτευόμενη «Καθημερινή» στις 26 Οκτωβρίου 1930 έκανε λόγο για «εκδρομή» του Βενιζέλου ενώ (την ίδια μέρα) η «Πειθαρχία» ανέφερε ότι «ο θριαμβευτής της συνθήκης των Σεβρών» βρίσκεται στην Κωνσταντινούπολη προκειμένου «να τείνη χείρα συμφιλιώσεως προς τους νικητάς του τελευταίου ελληνοτουρκικού πολέμου».

Η συμφωνία **εν τέλει** ολοκληρώθηκε στις 30 Οκτωβρίου του ίδιου έτους με το Σύμφωνο φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας, το Πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών και τη Σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας. Με την τελευταία αυτή σύμβαση δόθηκε η δυνατότητα στους υπηκόους του καθενός από τα δύο κράτη να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται (με κάποιους περιορισμούς) στο έδαφος του άλλου κράτους.